

บทนำ

1. ที่มา และความสำคัญ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนและภาคส่วนที่ผ่านมายังไม่ได้ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้มากเท่าที่ควร ป่าไม้ยังถูกทำลาย ฝายน้ำยังทำประโยชน์อย่างอื่นได้ไม่มากนัก นอกเหนือจากการทำนา

ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ก็ตกอยู่เฉพาะกลุ่ม ชาวบ้านส่วนมากไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์หรือรับผิดชอบ

พลังกลุ่มอาสาที่เข้าไปจัดการดูแลยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดถึงไม่มีเครื่องมือที่พร้อมจะเข้าไปดูแลรักษา ตลอดถึงความเป็นเอกภาพยังไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว

เพื่อความเป็นเอกภาพและการพัฒนาเพื่อให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อแจกจ่ายบรรทัด โดยใช้สื่อวิทยุเป็นเครื่องมือ หรือเป็นกระบอกเสียงในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หันมาใช้สื่อเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ อนามัย กีฬา การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดำรงชีวิต
2. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเปิดพื้นที่ หรือเป็นเวทีในการแสวงหาทางออกสำหรับปัญหาที่ชุมชนประสบหรือกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือบริการข้อมูลข่าวสาร อันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น

3. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. สมาชิกทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
2. พี่น้องประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากสื่อวิทยุ
3. ป่าไม้ และฝายน้ำถูกทำลายน้อยลง

4. ขอบเขตการศึกษา

ชุมชนเทือกเขาบรรทัด (เทศบาลตำบลตะโหมด, เทศบาลตำบลเขาหัวช้าง)

สรุปแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อ

ตารางข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูล	จำนวน 500 ชุด	ร้อยละ (100)	หมายเหตุ
1. เพศ			
ชาย	300	60	
หญิง	200	40	
2. อายุ			
ต่ำกว่า 30 ปี	75	15	
31-40 ปี	95	19	
41-50 ปี	150	30	
51-60 ปี	100	20	
61 ปีขึ้นไป	80	16	
3. การประกอบอาชีพ			
เกษตรกรรวม	315	63	
ค้าขาย	80	16	
รับราชการ	50	10	
ธุรกิจส่วนตัว	35	7	
อื่น ๆ	20	4	
4. การศึกษา			
ประถมศึกษา	100	20	
มัธยมศึกษา	270	54	
ปวช, ปวส, ปวท	50	10	
ปริญญาตรี	60	12	
อื่น ๆ	20	4	

1.1 เพศ

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อปรากฏว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือ เพศชายจำนวน 300 คน (คิดเป็นร้อยละ 60) เพศหญิง จำนวน 200 คน (คิดเป็นร้อยละ 40)

1.2 อายุ

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลอายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 150 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) รองลงมาอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 100 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 95 คน (คิดเป็นร้อยละ 19) อายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน (คิดเป็นร้อยละ 16) อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 75 คน (คิดเป็นร้อยละ 15)

1.3 การประกอบอาชีพ

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพ เกษตรกรรม (ทำสวนยางพารา, สวนผลไม้, ทำนา) มากที่สุด จำนวน 315 คน (คิดเป็นร้อยละ 63) รองลงมาอาชีพค้าขาย จำนวน 80 คน (คิดเป็นร้อยละ 16) รับราชการจำนวน 50 คน (คิดเป็นร้อยละ 10) ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 35 คน (คิดเป็นร้อยละ 7) อื่น ๆ จำนวน 20 คน (คิดเป็นร้อยละ 4)

1.4 การศึกษา

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลจบมัธยมศึกษา ม.3, ม.6 มากที่สุด จำนวน 270 คน (คิดเป็นร้อยละ 54) รองลงมาประถมศึกษา จำนวน 100 คน (คิดเป็นร้อยละ 20) ปริญญาตรี จำนวน 60 คน (คิดเป็นร้อยละ 12) ปวช, ปวส, ปวท จำนวน 50 คน (คิดเป็นร้อยละ 10) อื่น ๆ จำนวน 20 คน (คิดเป็นร้อยละ 4)

2. บ้านของท่านมีวิทยุฟังหรือไม่

2.1 มี จำนวน 200 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 40 %

2.2 ไม่มี จำนวน 300 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 60 %

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อปรากฏว่าบ้านของผู้ที่ไม่มีวิทยุมากที่สุด จำนวน 300 ครั้วเรือน (คิดเป็นร้อยละ 60 %) เป็นเพราะว่าประชาชนชอบดูรายการโทรทัศน์ที่มีทั้งภาพและเสียงให้รับฟังรับชม

3. ท่านรับฟังข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อใด (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ข้อมูล	จำนวน 500 ชุด	ร้อยละ (100)	หมายเหตุ
วิทยุ	200	40	
โทรทัศน์	450	90	
อินเทอร์เน็ต	120	24	
อื่น ๆ เช่น วารสาร, หนังสือพิมพ์	100	20	

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนคนใช้สื่อปรากฏว่าคนชมโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 450 คน (คิดเป็นร้อยละ 90) รองลงมาวิทยุ จำนวน 200 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) อินเทอร์เน็ต จำนวน 120 คน (คิดเป็นร้อยละ 24) อื่น ๆ เช่น วารสาร, หนังสือพิมพ์ เป็นต้น จำนวน 100 คน (คิดเป็นร้อยละ 20)

4. ท่านรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้วท่านนำมาปฏิบัติอย่างไรบ้าง

4.1 ช่วยลดภาวะโลกร้อน

4.1.1 คัดแยกขยะ ไม่ทิ้งขยะตามที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะแม่น้ำ ลำคลอง ไม่ทิ้งน้ำเสียลงในแม่น้ำ ลำคลอง

4.1.2 ช่วยกันรณรงค์ไม่ให้ใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชเพราะทำให้สภาวะอากาศและสิ่งแวดล้อมเสีย

4.1.3 ช่วยกันปลูกต้นไม้ทดแทนต้นไม้ที่หายไป ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ช่วยกันรณรงค์ให้คนมาสนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัว

4.1.4 ช่วยกันรณรงค์ทำการเกษตรผสมผสาน เช่น ปลูกต้นไม้แซมในสวนยาง

4.1.5 รณรงค์คนใกล้เคียงให้หันมาใช้วัสดุธรรมชาติแทนถุงพลาสติก, โฟม หรือ สิ่งของอื่น ๆ ที่ย่อยสลายยาก

4.1.6 ช่วยกันอนุรักษ์พรรณไม้, สัตว์น้ำ, สัตว์ป่า เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์

4.1.7 ไม่เผาไม้ทำลายป่าหรือเผาขยะ เพราะจะทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษกับอากาศ

4.2 ช่วยกันประหยัดพลังงาน

4.2.1 ไฟฟ้า เมื่อไม่ใช้แล้วปิดหรือถอดปลั๊กไฟทุกครั้ง

4.2.2 น้ำ ใช้น้ำเท่าที่จำเป็น ไม่เปิดน้ำทิ้ง

4.2.3 น้ำมัน ช่วยกันรณรงค์ให้คนหันมาใช้จักรยานแทนรถยนต์ หรือรถมอเตอร์ไซด์ ใช้พลังงานน้ำมันอย่างประหยัด

5. ท่านรับฟังคลื่นวิทยุใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คลื่น)

1. สถานีวิทยุสวส์ดิการชุมชนคนตะโหนด คลื่น 89.00
2. สถานีวิทยุสภาองค์กรชุมชนบ้านแม่ขีร์ คลื่น 94
3. สถานีวิทยุพระพุทธศาสนาแห่งคตจังหวัดพัทลุง คลื่น 102.00
4. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดพัทลุง คลื่น 98.00
5. สถานีวิทยุกองทัพบกพัทลุง คลื่น 89.25
6. สถานีวิทยุส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม คลื่น 93

6. ท่านรับฟังรายการวิทยุช่วงเวลาใด

เวลา	จำนวน 200 คน	ร้อยละ
04.00 – 06.00 น.	30 คน	15
06.00 – 08.00 น.	20 คน	10
08.00 – 10.00 น.	20 คน	10
10.00 – 12.00 น.	30 คน	15
12.00 – 14.00 น.	30 คน	15
14.00 – 16.00 น.	40 คน	20
16.00 – 18.00 น.	90 คน	45
18.00 น. ขึ้นไป	80 คน	40

จากการสอบถามแบบสำรวจประชาชนผู้ใช้สื่อปรากฏว่า คนจะฟังเวลา 16.00 – 18.00 น. จำนวน 90 คน (คิดเป็นร้อยละ 45) รองลงมาเวลา 18.00 น. ขึ้นไป 80 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) เวลา 14.00 -16.00 น. (คิดเป็นร้อยละ 20) พบว่ามีผู้ฟังรายการวิทยุในช่วงเวลา 16.00 -18.00 น. และเวลา 18.00 น. ขึ้นไป มีอัตราการฟังสูงเพราะคนจะว่างช่วงนี้มากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยโครงการใช้สื่อเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรของชุมชนเทือกเขาบรรทัดในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ อนามัย กีฬา การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดำรงชีวิต
2. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเปิดพื้นที่ หรือเป็นเวทีในการแสวงหาทางออกสำหรับปัญหาที่ชุมชนประสบหรือกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการพูดคุยในเวทีและข้อมูลส่วนบุคคล จากแบบสำรวจในกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ดังนี้

1. เวทีรณรงค์การใช้สื่อวิทยุ

การประสานงานเครือข่ายการทำงานจะใช้กลุ่มองค์กร ชมรม ที่ทำงานอยู่กับพื้นที่ตำบลตะโหมด เช่น สภาก่อการชุมชน สวัสดิการชุมชน ผู้ดำเนินรายการวิทยุ FM 89 MHz อสม. กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และกลุ่มอื่น ๆ

ความสำคัญขณะทำงาน โครงการได้ชี้แจงความเป็นมาของโครงการตามเนื้อหารายละเอียดในโครงการเพื่อให้แกนนำได้เข้าใจ

2. เวทีสัมมนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเทือกเขาบรรทัด เพื่อพูดคุยแสดงความคิดเห็นของคนในพื้นที่ มีข้อสรุปดังนี้

- สื่อวิทยุ นักจัดรายการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องมีความรู้เรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างถ่องแท้

- สื่อจะต้องมีการสื่อสารให้ชาวบ้านได้เห็นทุนของชุมชนมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตต่ออาชีพ

- แผนผังของรายการมีการเสนองานจะต้องบรรจุเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกวัน วันละ 1-2 ชั่วโมง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอยู่เรื่อย ๆ

- เรื่องการมีส่วนร่วมมีการเสนอให้แกนนำทุกหมู่บ้านช่วยกันแจ้งข่าวเกี่ยวกับการดูแลทรัพยากรมายังสื่อวิทยุ เพื่อบอกกล่าวให้ชุมชนได้รับรู้กิจกรรมของแต่ละพื้นที่ หน่วยงานที่ดำเนินการรวมทั้งบอกกล่าวภาคประชาชน ที่มีจิตอาสาเรื่องการอนุรักษ์ป่ามีอยู่ที่กลุ่ม พื้นที่ที่ปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกับหน่วยงานหลักอย่างไร

- ช่วงขณะดำเนินรายการ สื่อจะต้องมีการสนทนากับผู้ฟัง ถาม-ตอบ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร และหาบทความโครงการที่เกี่ยวข้องมานำเสนอ

3. เวทีสัมมนาณรงค์คนใช้สื่อเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เวทีพูดคุยสถานการณ์ของการบุกกรุป่าไม้ในเขตพื้นที่เทือกเขาบรรทัด โดยเฉพาะป่าสงวน และเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด

ถ้าหากประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ให้คุณค่าต่อทุกชีวิต จึงจำเป็นต้องมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

- การพูดคุยเพิ่มพื้นที่กลุ่มเป้าหมายโดยให้ท้องถิ่นจัดซื้อวิทยุ FM ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เช่น รับชื่อน้ำยาง เขตพื้นที่ป่าที่ประชาชนอาศัย และกลุ่มองค์กรอื่น โดยใช้สถานีวิทยุสวัสดิการคนตะโหนด FM 89 MHz เป็นแม่ข่าย

งบประมาณสนับสนุนเทศบาล 2 พื้นที่ และหน่วยงานอื่น

- การพูดคุยตามโอกาสต่าง ๆ เช่น การสัมมนาสังฆจร ร้านน้ำชา งานประเพณีวัฒนธรรม การประชุมกับหน่วยงานอื่น ๆ

- การสำรวจผู้ใช้สื่อวิทยุ ติดต่อประสานงานอาสาสมัครลงสำรวจพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสำรวจ 500 ชุด พร้อมกับการพูดคุยสอบถาม

- กิจกรรมควรจะมี เช่น การพัฒนาศักยภาพผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าวหมู่บ้าน และก็มีป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวน ให้ประชาชนหันมาร่วมมือ ร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้น

- ชี้แจงการสำรวจการใช้สื่อวิทยุ ออกแบบสำรวจ ติดต่อประสานงานผู้จัดเก็บ